

Prepísaná kronika 1933

Pamätnú knihu som prevzal k vypracovaniu dňa 27. júna 1939 ako spr. Učiteľ rím. kat. ľudovej školy Bohdan Kullmann.

Kronikár

Narodil som sa 16 februára 1907 v Čiernom pri Čadci, kde môj otec bol prednostom stanice. Môj mladý vek som strávil v obci Rajec blízkej to obci Kamennej Poruby.

Životopis kronikára

V Rajci som vychodil 5 tried ľudovej školy, 2 triedy mestskej školy v Žiline, 2 reálky a štúdie som dokončil na východe Slovenska v Prešove, kde som dokončil 4 triedy učiteľského ústavu a taktiež aj dospelosť. Roku 1926 8. septembra bol som zvolený za správ. org učiteľa na rímsko-katolícku ľud. školu v Kamennej Porube, od tejto doby účinkujem v tejto obci. Behom tejto doby, spoznal som mnohé veci, udalosti v obci a jednak celé okolie, ktoré poznám z mladosti. Preto chcem predniesť udalosti odohravšie sa v obci čo najvernejšie, tak ako boli mne ústne z minulosti podané. Preto deje odohravšie sa v obci až do roku 1926 je len ústne podanie, postrádajúce svedeckých dokladov a slúžiace len ako spomienka z dôb minulosti zachovaná v pamäti ľudí.

Obec Kamenná Poruba v roku 1939

Obec Kamenná Poruba t.č. roku 1939 je tvaru podlhého a rozprestiera sa po oboch stranách Porubského potoka. Tvorí takto jednu ulicu tvoriacu dĺžku 3km. Začína sa od chotára obce Kónská domom Tomáša Kaveckého a končiac sa pod horou domom Verony Turancovej.

Domy a ich počet

Domy sú stavané po obidvoch stranách potoka, sú zväčša murované a tiež drevené. Obec ma teraz x čísiel. Obyvatelia sú všetci rímsko-katolíci. Inovercov obec nemá.

Počet obyvateľov

Počet obyvateľov činí podľa posledného sčítania 1016 duší. Kroj v obci zachovaný neni, ľudia sa obliekajú po mestsky.

Pomery hospodárske v obci

Obyvatelia sú väčšinou roľníci a len menšia čiastka ich sú robotníci. Títo robotníci odchádzajú v lete na poľnohospodárske práce do cudziny, nakoľko doma ani na okolí obživy nenachádzajú. Roľníci sú v poľnohospodárstve racionálni, čo sa ukazuje tým, že používajú

rôzne hospodárske stroje ako dvojpluhy, kultivátory, siatie prevádzajú tiež zo strojmi a v obci nateraz sú tri parné mlátičky. Chotár obce je tvaru pahorkovitého role sú dost' úrodné.

Pestovanie plodín

Roľníci na nich pestujú obilie a síce žito, raž, jačmeň a ovos, okopaniny a tiež pestujú a síce zemiaky, krmná repa (burgyňa), kapusta, ďalej krmné rastliny ďatelina a vika, miestami pestujú aj ľan.

Chov dobytky

Doma sa venujú chovu dobytky z čoho zasluhuje zmienku chov pekných silných koní, ktoré potrebujú ku drevu do hôr, lebo sú známi ako dobrí furmani a chov mladých prasiat, ktoré sú hľadané na okolí.

Vzdelanosť obyvateľov r. 1939

Obyvatelia obce sú dost' vzdelaní, negramotných v obci je len 2-3 aj to len ľudia 70-80 roční. 6 obyvateľia dávajú svoje deti študovať jednak od meštianskej školy v Rajci a jednak do gymnázia v Žiline v prípade aj inde. Viac detí ide teraz aj na remeslá za krajčírka, obuvníka, záhradníka, rezbára, zámočníka atď.

Obecné zriadenie v r. 1939

Obec je nateraz zadelená do obvodného notariátu v Rajeckých Tepliciach a okresu žilinského. Obecné veci vedie teraz vládny komisár p. Jozef Hulín st. s poradným zborom.

Popolnice (urny)

Pôvod našej dediny Kamennej Poruby je ťažko zistiteľný, ale pravdou je že už v pradávnych dobách, keď už nie v samej terajšej dedine ale iste v jej okolí bývali ľudia. Že bývali tu ľudia je dôkazom toho nájdené urny (popolnice) v roku 1935 pri oprave cesty smerujúcej do Rajca na kopčeku zvanom „Hájik“. Škoda, že tieto neboli zachované aby sa bolo mohlo zistiť dobu z ktorej pochodia, ale boli rozbité a rozhádzané po ceste.

Terajšie pole porastené horami

Že obec Kamenná Poruba bola v starých dobách obývaná je neni dokázané a jestli by bola, tak len veľmi málo nakoľko celé jej okolie bolo porastené horami na ktoré sa ešte aj dnes ľudia rozpamätávajú ba aj mená jednotlivých pahorkov nám dokazujú jestvovanie hôr tak napr. za kostolom pahorek sa volá „Dub“ tam bola hora dubová, smerom od Rajca je pahorek zvaný „Háj“ tam bola hora hrabová a jej pozostatky sa ešte donedávna nachádzali v medziach toho pahorku a v Konskej, kde sa uchovalo niekoľko stromov.

Osídlenie obce

Osídlenie obce Kamenná Poruba, kedy sa stalo a za akých okolností nevedno, ale je isté že obyvatelia sa sem prisťahovali niektorí až z Moravy ako Frnkovci, Hulínovia. Jedine za starousadlíkov môžeme považovať rodiny Kaveckovcov a Hodásovcov. Ďalšie záznamy obce nám chýbajú a prichádzame na dobu zemanstva a poddanstva. Že kedy a ako sa zeman v obci Kamenná Poruba usadili sa postráda. Len to sa vie, že obec Kamenná Poruba bola miestom zemanov a veľmožov, ktorí podliehali zemepánovi hradu lietavského.

Zemani a veľmoži

Zemani, ktorých mená sa nám zachovali boli Borčickovci, Ottlýkovci, Veličovcia a Adamec. Veľmožovia boli Uhliarikovci, Frývaldskovci, Huljakovci a Pongrácovci.

Doba poddanstva

Týmto zemanom pracovali poddaní z obcí Kamenná Poruba, Kunerad a Kláče. Poddaných zvolával každý večer „na jánske“! dráb. V Kamennej Porube bol dráb známy Pavel Mulata.

Tresty

Neuposlušnutie rozkazu sa trestalo derešom. Dereš bola drevená klada, do ktorej zaviazali drábi poddaného a tam ho nechali hladovať niekoľko dní alebo mu vyťali dlá rozkazu niekoľko palíc na zadok.

Na panské

Za obrázkom do Kuneradu je roľa, ktorá sa volá šibenica, na tejto roli stáli za doby zemanstva šibenice, kde vešali na smrť odsúdených poddaných, alebo zločincov z celého okolia. Poddaný pracoval 2 dni do týždňa panstvu a 4 dni do týždňa pre seba. Niekedy podľa potreby panstva.

Majitelia chotára

Trištvrtiny chotára patrilo zemanom a jedna štvrtina chotára patrila poddaným . Zemani bývali v tzv. kúriach.

Zeman Borčický

Borčický býval na hornom konci dediny, pod terajšou horou zvanou „Jaty“, kde mal zriadený prírodný park (sad) s besiedkami.

Obydlie zemanov

Bol najbohatším zemanom v obci a okolí vozieval sa na štyroch bielych alebo čiernych koňoch, viedol veľmi zábavný a hýrivý život. Ottlýkovci bývali uprostred obci naproti krčme

Jozefa Sandánusa z nich bol Kalman Ottlýk po Borčickom, ktorý bol 20 rokov neprestajne richtárom tiež richtárom.

Starý dub

Fryvaldokovci bývali z južnej strany kostola, na ich záhrade bol veľmi pamätný starý dub, na ktorý posielali aj peniaze k jeho udržiavaniu, keď z Kamennej Poruby odišli. Pongracovci bývali na vŕšku, kde mali krásne vystavané budovy peknými klembami a obkúkvými bránami. Do tohto majera bol zavedený aj telefón.

Život zemanov

Pri hýrivom živote zemanov iste že sa spotrebovalo hodne alkoholických nápojov.

Krčmy

Preto není divu, že sa v obci rozmohli krčmári takou mierou, že sa hovorilo: „že v obci bolo 18 gazdov a 9 krčiem ale všetky tieto krčmy boli v rukách židov, ktorí využívali dobu zemanstva pre svoj obchodný prospech. K otvoreniu krčmi nepotreboval žid žiadneho povolenia. Kúpil pálené a už mohol šenkovať. Keďže sa alkohol dobre míňal vystavili židia zvlášť žid

Pálenice liehovary

Milich pálenice, kde pálili lieh. V obci vznikli dve pálenice čili liehovary. Jedon bol na vŕšku na statku zemana Pongráca, ale vtedy už odkúpeným majiteľom Jánom Fryvaldským a druhá pálenica bola zo začiatku v dome terajšej krčmy Jozefa Sandánusa, neskôr sa presťahovala do domu terajšieho Pavla Vereša (Plachu). Majiteľom tejto pálenice bol žid Milich.

Meranie na rováše

Pálené sa vtedy meralo na holby značilo sa v krčme rovášmi. Na kúsok dreva sa robili zárezy nožom, kto koľko holby vypil a to sa volalo rováše. Pri pálení alkoholu bolo v obci mnoho ohňov.

Židia

Ľudia vidiac, že tu dobre im ide obchod prichádzali sem, tak, že sa do obce nastťahovalo asi 12 rodín židovských.

Modlitebňa židovská

Ba natoľko sa židia v obci dobre mali, že mali tu aj svoju modlitebňu v dome Schvartza neskôr Milicha t. č. dom Jozefa Hulína do ktorého domu sa schádzali na výročité sviatky židovské všetci židia z celého okolia.

Zánik židov

Zánikom zemanov zanikali po jednom aj židia a nie súc prijatý za občana odst'ahoval sa každý preč.

Rečová znalosť zemanov

Zemani boli vzdelaní vyprávali latinsky, nemecky, maďarsky, ale vedeli aj slovensky. Boli to zemani slovenskí.

Povinnosti zemanov

Zemani si vydržovali kňazov a učiteľov čili boli patrónmi farnosti a kostolov. Patrónom nášeho kostola bol zeman Ján Fryvaldský.

Zrušenie poddanstva a jeho následky

Zrušením poddanstva padá aj sláva zemanov v obci, chýli sa ich zánik. Zemani musia ľudí najímať pre každú prácu a riadne ich platiť, čím vznikali im starosti veľké výlohy majetky sa zadlžovali exekučne vypredávali a tým zemani zanikajú a prichádzajú o všetky majetky a slávu.

Zánik najbohatšieho zemana

Zmienku zasluhuje zánik najbohatšieho zemana Gejzu Borčického, ktorý podpísaním smenky istému zemanovi z Turca nejakému Rutkaymu prišiel o celý majetok v obci Kam. Porube, že ho až šandári museli z domu odvieť. Potom ako chudobný človek zomrel v Rajeckých Tepliciach. Ľud ho ale neľutoval, lebo zaobchádzal s ľuďmi veľmi brutále.

Voľby ablegátské

Z života zemanov zasluhujú zmienku „Voľby ablegátské“.

Strany

Vtedy boli dve strany ľudová a liberálna. Zemani zastávali stranu liberálnu a duchovenstvo stranu ľudovú. Zemani týždeň pred voľbami sa pustili na kortesačky čili agitovanie. Sľubovali ľuďom hory-doly objemali ich jedeniu a pitiu nebolo konca kraja pre tých ktorí hlasovali na stranu liberálnu.

Kto mohol hlasovať

Na ľudovú stranu mohol hlasovať len ten, kto mal aspoň ¼ grunta majetku, keďže na stranu liberálnu mohol hlasovať každý aj sluhovia

Kortesačky

Údajne zamani pobrali svojich ľudí 2-3 dni pred voľbami na vozy zaviezli ich do Žiliny a tam im varili guláš a páleným ich častovali za celú tú dobu, tak že mnohých doviedli až k urne čo nevládali ani stáť.

Voľby a ľud

Pred voľbami bolo veselosti a pre lakomých radosti . Páni veľkomožní objímali ich a hladkali, ale horšie bolo sklamanie po voľbách, kedy páni veľkomožní nepoznali ľudí a nadávali im do všivavých smradľavých aby sa išli poumývať.

Výtržnosti kortesačiek

Mnohokrát vznikli v obci pri kortesačkách aj výtržnosti, tak raz ženy vyhнали liberálov z obce kamením až za chotár, za tento čin boli žandármi vedené do žalára, keď to videl ablegát Šmihalovský v Rajeckých Tepliaciach sa ich ujal a poslal ich domov.

Zachovaný rod zemanov Ottlíkovci

Zemani všetci sa z obce Kamennej Poruby odst'ahovali v prípade vymreli, jedine rod Ottlíkovcov zostal až po dnešné dni aj s čiastkou majetku zachovaný. Z nich žijúci sú dve dcéry Ilona Kokešová a Johana Kavecká obe rodené Ottlíkové. A jediný školený potomok Dr. Ivan Ottlým advokát t. č. v Žiline.

Reč ľudu slovenčina

Za doby zemanstva ľud bol po stránke vzdelanostnej zanedbávaný. Až po zrušení poddanstva začína sa v ľude prebúdať uvedomenie človeka, ktorý stáva sa byť sám sebe pánom. Písať a čítať vedelo len málo osôb. Ľud hovoril len slovensky v úradoch a vyhlášky boli len maďarské v škole bola natískaná maďarčina deti jej nerozumeli a preto do školy neradi chodievali.

Vydržiavanie učiteľov

Učitelia boli nediplomovaní a vydržiavali si ich občania tým, že dávali učiteľovi sosyp, okur, role od každého dieťaťa istý obnos peňazí. Z toho musel učiteľ vyžiť.

Náboženstvo ľudu

Ľud obce Kamenná Poruba bol náboženstva rímsko-ktaolíckeho.

Starý kostol

Mal svoj kostol , ktorý bol vystavený na dolnom konci obci na vŕšku. Kostol tento bol vystavený z kameňa a pokrytý bol šindelom. Bol ohradený kamenným múrom, ktorého pozostatky sú ešte aj dnes znateľné okolo kostola zvlášť z južnej strany boli pochovaní niektorí členovia zemanských rodín Frývaldskovcov a Huljakovcov.

Rodinná hrobka

Pod kostolom je rodinná hrobka (kripta) rodiny Huliakovcov.

Zánik starého kostola

Kým bol tento kostol vystavený a kedy nedá sa zistiť. Klenby nemal strop jeho bol drevený. Tento kostol pri istom zemetrasení sa zrútil a na mieste tomto bol postavený kostol nový terajší.

Nový kostol

Stavbu nového kostola podujal previesť veľmož Ján Frývaldský ale všetko potrebné na stavbu si dodávali občania, tehlu na stavbu kostola pálili občania sami v poli v mieste zvanom „Kobolina“. Stavba celého kostola stála údajne 10 000 zlatiek. Kostol nový je s tehál tvaru gotického s klembami zasvätený „Všetkým svätým“ na ktorý deň sú každý rok v obci hody.

Vchod do hrobky

Výstavbou nového kostola boli zachované hrobky pod kostolom, ktoré siahajú pod hlavný oltár. Vchod do hrobky je zo strany východojužne od záhrady Ondreja Kaveckého v polovici tejto strany kostola.

Nový kostol vystavený

Kostol bol pokrytý šindelom až neskôr bol pokrytý plechom kostol bol vystavený roku 1882 staval ho majster nemecký od Bratislavy.

Udržiavanie cirkevných povinností občanov

Zánikom zemianstva a zrušením poddanstva prechádza udržiavanie cirkevných povinností na občanov lebo zemani vymenili všetky povinnosti patriace im tým, že darovali farnosti i organistovi pozemky a tým oslobodili majetky zemanské od povinností cirkevnoprávných.

Rozdelenie gruntové

I po zrušení poddanstva občania chodili pracovať na farské role na tzv. kopačky to bola povinnosť cirkevnoprávna. K udržianiu svojich cirkevných osôb okrem toho dodávali farárovi

a organistovi sôšyp, ktorý platili podľa gruntov. V našej obci bolo 9 gruntov, z týchto 9 gruntov bolo 6 gruntov, ktoré platili farárovi a organistovi a 3 grunty boli zemanské, ktoré tejto povinnosti nepodliehali.

Kunerad ako cirk. poplatník Kam. Poruby

K veciam cirkevnoprávnym bola pridelená aj obec Kunerad, ktorá platila od 4 gruntov. Táto povinnosť sa zachovala až po dnes a ešte aj dnes občania platia sôšyp. Obec Kamenná Poruba je dcérocirkevná, matkocirkvi v Kanskej.

Bohoslužby v Kanskej

Bohoslužby sa odbavovali každý tretí sviatok. Od roku 1938 sa odbavujú bohoslužby každý tretí sviatok a každý týždeň vo stredu.

Varhany Pažický z Rajca

Kostol má jeden oltár výzdoby gotickej kazateľnicu a organ, ktorého pedálovú sústavu robil nejaký Pažický varhanár v Rajci roku 1847. Výdavky cirkevných potrieb hradili cirkevníci cirkevnou daňou.

Výmena patronátu

Patronát kostola bol vymenený za pozemky, ktoré kostol až doteraz má a z ich prenájmu sa má kostol opravovať.

Zánik majetkov zemianstva

Zrušením poddanstva sa zemani zadĺžili a boli nútení ich majetky po častiach popredávať mnohé zeme kúpili miestni občania a čo nemohli kúpiť oni kupovali cudzinci.

Prist'ahovalci

A tým sa stáva, že do obce sa prist'ahovalo mnoho ľudí z kraja terchovského, oravského a kysuckého, ktorí kúpili si v obci čiastku zemanských majetkov, stali sa riadnymi občanmi obce Kamenná Poruba. Niektorí sa prist'ahovali aj z okolitých obcí ako z Čiernej a z iných. Miestni obyvatelia ich aj tak prezývajú Čerňani, Terchovci a Kysučani. Týmto sa rozdrobili veľké majetky zemanské. To sa započalo od roku 1905.

Akcionári kúpa majetku zemana Pongráca

Posledný majetok zemanský bol predaný roku 1920 miestnym občanom obce združením v akciovú spoločnosť a týchto volajú tiež v obci „akcionári“. Bol to majetok zemana Pongráca majer, (budovy na vršku), liehovar(pálenica), role a hory a pasienky. Pongrác predal celý majetok Janovi Fryvaldskému, tento ho predal baronovi Popprovi, tento ho predal grófovi Windischgretzovi, tento ho predal Kubelníkovi, tento Námestovej Banke v Námestove

na Orave a táto predala roku 1920 celý majetok okrem liehovaru „akcionárom obce Kamenná Poruba“.

Kúpna cena

Celý majetok bol predaný za obnos 1 650 000. Prevádzal ju advokát Kovalík z Námestova, ktorý prijal od Jozefa Hodása t. č. richtára úplatu 53 000 a mal celý majetok preniesť na akcionárov obce, ale prenášala Banka Námestova.

Spory

Pri tom vzniklo veľa súdnych sporov s Bankou zvlášť o 23 000 korún, ktoré boli vyplatené advokátovi a ktoré podľa zmluvy mala Banka prevziať. Spor tento aj Námestova Banka prehrala.

Oheň v obci, vyhorenie školy

Roku 1891 bol v obci veľký oheň, ktorý vznikol u žida Máreera a rozšíril sa aj na okolie budovy vtedy vyhorela aj stará rímsko-katolícka ľudová škola. Roku 1900 vyhorel aj majer a pálenica.

Stará škola

Otázka školská zaujíma v obci zvláštnu zmienku. Za doby zemianstva sa nachádzali dve školy. Jedna rímsko – katolícka, ktorá už roku 1831 stála a ktorá roku 1891 vyhorela.

Židovská škola

Druhá bola židovská a bola v dome žida Milicha. Učil na nej žid menom Weisnsteiu do tejto chodili židia a i niektorí rím. katolíci.

Nová škola

Po vytvorení rímsko-katolíckej ľudovej školy občania vtedy za starostu Pavla Kaveckého vystavili si sami z rošpontu a zbierkou terajšiu rímsko –katolícku ľudovú školu.

Kunerad patril do školy v Kamennej Porube

K tejto škole bola pridelená aj obec Kunerad. Deti z Kuneradu chodili do školy do Kamennej Poruby. Škola v Kam. Porube bola jednotriedna a účinkovali na nej zo začiatku výpomocní učitelia nediplomovaní až v dobe pozolejšie boli učitelia diplomovaní.

Učiteľstvo staré

Za starých učiteľov zachovali sa v pamäti ľudí títo: Durdík, Fajt, Dietrych Zaymus, Belás, Valentovič, Holý, Tarnoci, Špacinová, Sandánus.

Učiteľstvo od roku 1922

Z novších učiteľov to boli Eugen Kullmann, Komorová, Bohdan Kullmann. Až do roku 1929 dokedy bola škola jednotriednou od roku 1929 1. septembra škola je dvojtriedna s dvoma učiteľskými silami a to Bohdanom Kullmannom a Drahomírou Poláčkovou. Po jej zadakovaní Margita Martinčeková. V roku 1930 škola je už trojtriedna s tromi učiteľskými silami. B. Kullmann a dve výpomocné učiteľ. sily František Kudela a Gertrúda Zahumenská. V roku 1933 B. Kullmann def. správca, učiteľ R. Súľovský výp. učiteľ a Agneša Brezíková výp. učiteľka. V roku 1934 je škola už štvortriedna čiže prírastok poválečných detí rapídne z roka na rok stúpa a tak na škole sme už 4 učители a to B. Kullmann správ. učiteľ, R. Súľovský def. učiteľ, Mária Páľková def. učiteľka a Ladislav Rovňánek na ktorého miesto nastúpila Eliška Šturmová učiteľka.

Finančná otázka rímsko-katolíckej školy

Všetky 4 triedy udržovala rímsko-katolícka cirkevná obec, keďže ale výdavky s udrzovaním tried boli veľké, keďže presahovali každoročne vyše 10 000 korún a úhrada bola len asi 4-5 tisíc korún a polit. obec nechcela prispieť na udržiavanie cirkevnej školy nastávali cirkevnej obci dlžoby a preto roku 1936 zriekla s cirkevná obec 3 tried ponechajúc si jedine jednu triedu tak, že obec politická sa musela podľa zákona o zaškolenie detí 3 tried a tak sa utvorila v obci trojtriedna obecná ľudová škola, ktorá kooperovala zo školou rím. kat.

Obecná ľudová škola

Táto obecná škola bola umiestnená v prenajatej budove Františka Štrbika. Nakoľko ale aj politická obec mala so školou značné výdavky, podala si žiadosť o prevzatie do štátnej správy a súčasne sa dal vypracovať plán novej školskej budovy architektovi Bednárikovi v Žiline.

Plán novej školy

Za 85 000 korún a spraviť rozpočet na stavbu novej školy pre ktorú obec už v roku 1929 kúpila pozemok naproti domu Pavla Vereša. Správcom obecnej ľudovej školy stal sa učiteľ Rudolf Súľovský, učiteľka Mária Páľková a Eliška Šturmová boli prevzaté obecnou školskou stolicou z rím. kat. ľud. školy. Stavba novej trojtriednej školy bola vypočítaná asi na 400 000 korún, na ktorú sa mala dostať štát. subvencia, plány boli už schválené. Rokom 1938, dňom 1. septembra bola škola obecná na žiadosť obce prevzatá štátnou správou, čiže bola poštátnená.

Štátna ľudová škola

Tak vznikla v obci Kamenná Poruba štátna ľudová škola, ktorá aj dnes jestvuje a účinkuje kooperujúc s rím. kat. cirkevnou školou. Správcom štát. ľud. školy je Rudolf Súľovský a s

Irenou Žitvovovou a Františkom Vitkom učiteľmi. Na rím. kat. je správca Bohdan Kullmann, ktorý súčasne.

Výstavba rímsko-katolíckej ľudovej školy

Rím.kat ľudová škola bola vystavená r. 1908.

Notársky úrad

V obci Kamennej Porube boli aj niektoré úrady. Medzi ne patrili aj notársky úrad, ktorý bol umiestnený v blízkosti kostola, tam kde býva t.č. Ján Gallo.

Páni notári

Notári boli Mráz, Gejza Tarnoci Uhliarik a Ďurčanský. Odst'ahovaním zemanstva aj notársky úrad bol odst'ahovaný.

Založenie poštového úradu

Medzi ďalšie úrady patrili aj poštový úrad. Poštový úrad bol založený roku 1887. Prvým poštmajstrom bol vymenovaný Ladislav Frývaldský. Po jeho preložení do Bratislavy stala sa poštmajstrovou Antónia Ottl'ýková z Kamennej Poruby, ktorá tu účinkovala až do roku 1928, kedy odišla do výslužby ale býva t.č. v obci.

Zrušenie poštového úradu Poštovňa

Za ňou ešte boli dve poštmajstrové alebo tri a roku 1929 bola pošta riaditeľstvom pôšt zrušená a ponechaná len poštovňa, ktorú t.č. vedie Jozef Sandanus, krčmár miestnej obce. Ku poštovému úradu v Kamennej Porube bola pridelená aj obec Kunerad, do ktorej sa pošta z Kamennej Poruby posielala.

Doprava pošty

Poštovňa je len pre obec Kamennú Porubu a poštu donáša každý deň poštový sluha z Rajeckých Teplíc. Poštový úrad doručoval všetko.

Telefón

Telefón poštový úrad nemal, ale v obci bol zavedený barónom Popperom, ktorý si dal tento zariadiť na svoj vlastný účel do majera na vršku, kde mal kanceláriu. Po predaní majetku tento dal zasa zostrojiť a tým telefón zanikol.

Význační mužovia v obci

Medzi význačnejších mužov môžeme zaradiť Ladislava Pongráca, ktorý bol pri maď.vláde ablegátom a Ondreja Mičecha, ktorý bol ministerským tajomníkom, čiže radcom u ministerstva vlády maďarskej.

Cudzinci

Z cudzincov je v obci jedna rodina Kubašítková, ktorá pochádza z Poľska a jej pôvod pochádza z dôb pánskych, keď páni si doniesli paholkov pre seba, lebo aj ich praotec bol pánským bítešom sluhom. Iných prisťahovalcov z cudziny až do dnešnej doby nemáme. Cigánov tu nikdy nebolo a ani dosiaľ nie je.

Ovocné záhrady

V obci bolo v minulosti veľa ovocných záhrad a jakostného ovocia, ktoré sa jednak používalo k páleniu liehových nápojov a jednak sa sušilo.

Sušiarne

K tomuto účelu boli zriadené v obci tri sušiarne. Po odpredaji majetkov boli tieto záhrady vyrúbané a premenené v pole.

Pestovanie repsy a cukrovej repy

Za panstva baróna Poppera sa pestovala repsa, ktorá sa odvážala do továrne na olej. Okrem repsy sa pestovala aj cukrová repa, ktorá sa odvážila od cukrovaru. Zaniknutím panstva Popperovho zanikli aj tieto plodiny a od tejto doby sa viac nepestujú.

Rybníky

Okrem týchto plodín malo panstvo založené aj rybníky, kde dochovávali ryby, najviac pstruhov. Tieto rybníky boli naproti majeru nižšie kováča t.č. Jána Dietrycha na pozemku Jána Kaveckého resp. Petra Kaveckého.

Chov oviec

V obci bol pestovaný hojne chov oviec zväšť za doby Pavla Kaveckého, Mičecha a Bargára, kedy sa v obci nachádzalo do 500-600 oviec. Neskôr týmito ovcami bačovali na salaši v horách zvaných „Konštice“.

Čítanie novín v minulosti

Z kultúrneho hľadiska ľudia v obci málo čítali. Panstvo bolo jediné, ktoré objednávalo noviny. Borčický predplácal „Maďar Orsag“, okrem týchto chodili aj úradné slovenské „Vlast' a Svet“, ale tieto odoberal richtár Borčický a iný nikto ich nečítal. Roľník novinám maďarským nerozumel a slovenské si predplatiť nesmel. Knižnica v minulosti nebola a ľud nemal možnosti čítať, iba slovenské náboženské kalendáre. To bolo jediné slovenské čítanie

a modlitebná knižka . Dnes ale v dobe voľnej myšlienky slovenskej ľudia veru hodne čítajú i noviny predplácajú.

Čítanie dnes v roku 1939

Dnes dochodí do obce hodne novín slovenských zvlášť „Slovák“, Slovenská Pravda“, ďalej časopisy náboženské „Hlasy“, „Posol Božského srdca“, „Serafínsky svet“, „Kráľovná ruženca“, Priateľ dietok“ a iné. Okrem časopisov má obec aj svoju slovenskú knižnicu, ktorá má asi 200 zväzkov. Ľudia, zvlášť mládež vo voľných chvíľach radi čítajú. Ľudia sú hodne znalí zemepisu, ktoré znalosti si nadobudli vo svetovej vojne v bojoch, alebo v zajatí, alebo prichádzajúc domov zo zajatia poznali rôzne krajiny, ich ľud a toto potom rozprávajúc doma deťom oboznamovali ich aj s tými krajinami.

Svetová vojna

Roku 1914 vyhlásením svetovej vojny a mobilizovaním mužov na vojnu našlo radostnú novinu a mnohí sa vojne tešili prevolávajúc „Eljen a háború“ („Nech žije vojna“). Z obce Kam. Poruba narukovalo asi 60 ľudí za vojakov.

Padlí vo vojne

Z týchto padlo vo svetovej vojne asi 25 ich mená sú zvečnené na pomníku padlých v Rajeckých Tepliciach. Asi 7 zostalo nezvestných, ostatní väčšinou padli do zajatia najviac ruského.

Doba pod vojnou

Svetová vojna bola pocítená aj v obci zvlášť chudobnejšou vrstvou, ale hladu v obci nebolo.

Rekvirovanie

Cez svetovú vojnu i v obci Kamenná Poruba rekvirovali čiže brali živnosť pre vojsko, ale málo, lebo ľud čo mohol, to skryl. Zobrali ale z obce 3 zvony nachádzajúce sa v kostole a kaplnke.

Rok 1918

Rok 1918 bol rokom búrlivým, ale v obci úplne kludným. Boli ľudia, ktorí sa chystali na rabovanie židov ešte tu žijúcich Máhera a Singera, ale druhí ľudia zabránili tomu.

Pridelenie zajatých vojakov Srbov, Rusov

Počas svetovej vojny boli ako výpomoc panstvu k zemedelským prácam pridelení zajatci, Srbi alebo Rusi, ktorí pomáhali pri obrábaní polí panstvu aj roľníkom. Aj roľníci mali zajatcov pridelených. Do vojny odišlo z Kamennej Poruby 10 vozov aj s koňmi a paholkami a 10 koní odvedených.

Pamiatky

Z umeleckých pamiatok zasluhuje si zmienku na cintoríne vystavený pomník Antona Borčického, ktorý trojhran zakončený vežičkou gotickou.

Na hornom konci je pekná baroková kaplnka, ktorú vystavili Mičechovci a súčasne založili ku nej aj fundáciu. V tejto kaplnke sa slúži vždy raz do roka sv. omša.

Stav obce z roku 1913

Stav obce Kamenná Poruba z roku 1913 je nasledovný:

V obci sa nachádzalo 130 domov, obec má 677 obyvateľov a chotár obce meria 2 588 k.jutár

Zrušenie notárskeho úradu

Notársky úrad sa presťahoval z obce Kamenná Poruba 14. marca 1904 roku.

Rok 1918

Rok 1918 ako aj vyhlásenie Československého štátu prešlo kľudne. Ľudia prichádzajúci z vojny, alebo zo zajatia túžili po odpočinku, po hrozných vojnových útrapách. Do obce prišli rečníci, ktorí utvorili národnú radu, ktorá mala udržiavať poriadok v obci. Medzi rečníkmi bol aj Junek mäsiar za ľudovú stranu.

Dobrovoľný hasičský zbor

Roku 1926n založený bol hasičský zbor „Dobrovoľný hasičský zbor“ obec vtedy mala len jednu malú striekačku ručnú, ktorá bola zakúpená roku 1894 za 4 000 k. v roku 1927 obec zakúpila striekačku motorovú za 30 000 k. a k nej patriaca výbava za 13 000 k. spolu za 43 000 k. Behom ďalších rokov si zakúpil hasičský zbor pre svojich členov aj šaty tak, že dnes je úplne vystrojených hasičov.

Rádio

Toho času roku 1939 máme v obci 4 rádiové prístroje. Prvý mal správca učiteľ rímsko-katolíckej ľudovej školy roku 1927 bol to amatérsky 3 lampový reinartzový stroj, ktorým sa chytali len európske stanice. Ľudia sa nevedeli vynadívať a často do 12 hodiny by i do 1-2 počúvali v škole. Druhý prístroj, tiež amatérsky zadovážil do obce, svojej matke Antónie Ottlykovej Dr. Ivan Ottlyk advokát t.č. v Bratislave. Tretí prístroj, tiež amatérsky mal Jozef Sanadanus krčmár. Štvrtý rádioprijímač si kúpil hotový, Jozef Brath obchodník roku 1938 značky „Telefunken“. Všetky prístroje na batériový prúd a akumulátory, ktoré dávame nabíjať do Žiliny.

Autá

Medzi ďalšie vymoženosti technické patrí aj auto. V našej obci máme nateraz 2 autá osobné. Prvé auto kúpil správca rímsko-katolíckej ľudovej školy Bohdan Kullmann roku 1937 značky „Tatra“ osobné. Druhé kúpil roku 1938 Jozef Barth značky „Praga“ osobné.

Krčmy v roku 1939

V obci máme teraz v roku 1939 dve krčmy, dve trafiky a jeden obchod.

Trafiky

Krčmy a súčasne trafiky majú Jozef Sandánus a Adam Hodás Bacan. Obchod má Jozef Barth, ktorý sa sem nast'ahoval, vystavil si tu dom a prevádza obchod.

Obchod

Okrem obchodu a krčmy sa poslednú dobu rozmohlo mliekárstvo.

Mliekárne

V obci máme dnes dve mliekárne. Prvú mliekáreň založil v obci nejaký Štefan Vrábel' v dome vedľa Jozefa Hulína. Tento sa behom roku ods'ahoval a odkúpil ju Vavrín Vereš. Pod dvoch rokoch zriadil druhú mliekáreň Pavel Baránek obyvateľ miestnej obce. Obe mliekárne sú strojovo riadené na výrobu masla, ktoré menovaní odosielajú preč objednávateľom. Naše horské maslo je dobrej akosti a je hľadané.

Pivovar

V minulosti za dobu zemanstva bol v obci aj pivovar, kde panstvo varievalo pivo. Ešte i dnes ten dom stojí naproti Dietrychvi kováčovi sa volá „pivovar“ a je majetkom Jána Gallu roľníka.

Kováč

V obci sa nachádza kováč Ján Dietrych, syn učiteľa Dietrycha, ktorý mnohé roky účinkoval na miestnej rímsko-katolíckej škole.

Mlyn

Okrem kováča máme aj jeden mlyn. V minulých dobách mala obec dva mlyny. Jeden bol na hornom konci dediny a jeho majiteľom bol Rybárik a majiteľom druhého mlyna bol Frnka, pred tým Dávidík ar. Hanuliak a Zverina. Oba mlyny boli na kameň, až neskôr zaviedol Frnka do svojho mlyna valce. Mlyn Rybárika nebol opatrený, nemal sa kto oň starať, až sa konečne sám rozpadol a tak zanikol.

Druhá slovenská partizánska brigáda vyslovuje vd'ačnosť všetkému osadenstvu obce Kamenná Poruba, za pomoc, ktorú preukázali nám v čase partizánskych bojov s hitlerovcami celú predchádzajúcu zimu v roku 1944 aj 1945.

19. 4. 1945 Veliteľ
Komisár štábu
Náčelník štábu